

Отже, українська освіта у час війни потребує координації та співпраці між державними органами, міжнародними співтовариствами, місцевими організаціями, соціальними працівниками та незалежними експертами для забезпечення максимальної освітньої можливості та захисту здобувачів освіти в умовах навчання.

Освітній процес в Україні, як і саме існування Української держави, є можливим завдяки захисту нашої країни Збройними Силами України, у лавах яких перебувають також наші студенти та викладачі. Тому кожен з нас має виконувати свої обов'язки в навчанні, на роботі та в громадянському житті, щоб у 2025 році здобути перемогу та перетворити Україну на потужну високоосвідчену європейську державу.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про освіту" №2145-VIII від 05.09.2017 р. Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Освітньо-професійна програма "Професійна освіта (Економіка)" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка. Спеціальність 015 Професійна освіта (Економіка). Мукачівський державний університет. 2023. URL: <https://msu.edu.ua/wp-content/uploads/> (дата звернення: 21.09.2025).

Кичкайло О. А.,
здобувач третього (освітньо-
наукового) рівня вищої освіти,
Національний науковий центр
"Інститут аграрної економіки", м. Київ

УДК [334:631.1]:330.34
DOI: <https://doi.org/10.64076/ihrc250925.11>

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сучасні реалії воєнного часу зумовили потребу у переосмисленні підходів до оцінювання інклюзивного розвитку аграрної сфери. Втрата людського капіталу, руйнування інфраструктури та екологічні загрози вимагають створення методик, здатних комплексно відображати стан сільських територій [1].

У науковій літературі інклюзивний розвиток трактується як поєднання соціальних, економічних та екологічних вимірів [2; 3 с.114-115]. Дослідники

підкреслюють, що саме наявність інституцій, здатних забезпечити рівний доступ до ресурсів, є визначальною передумовою стійкого зростання [4, с. 25]. У період воєнного стану до цієї триєдиної моделі додається ще один компонент – безпековий вимір, що охоплює рівень втрат, кількість ВПО та стан критичної інфраструктури [5, с. 80].

Оскільки інклюзивний розвиток поєднує економічний, соціальний, екологічний та безпековий виміри, його оцінювання не може ґрунтуватися на одному інструменті. Для відображення реальної картини використовують методичні підходи різного рівня – від статистичних до просторових і соціологічних. Зокрема, до них належать:

- статистичні методи (порівняння доходів, зайнятості, рівня послуг);
- індикативні підходи (індекси інклюзивності розвитку);
- соціологічні опитування (суб'єктивне відчуття включеності);
- GIS-аналіз (просторове картування руйнувань та диспропорцій);
- SWOT-аналіз (виявлення сильних і слабких сторін громад).

У воєнних умовах потреба в адекватному оцінюванні інклюзивного розвитку зростає, адже результати такого моніторингу безпосередньо впливають на визначення пріоритетів відновлення. Існуючі методи оцінювання охоплюють як кількісні, так і якісні підходи, але жоден із них не забезпечує повної картини:

- статистичні підходи відображають об'єктивні показники (зайнятість, доходи, структура виробництва) і зручні для міжрегіональних порівнянь, але обмежені у відображенні якісних змін;

- соціологічні опитування дозволяють оцінити участь населення, рівень задоволеності життям та доступності послуг, однак потребують значних ресурсів і репрезентативних вибірок;

- індикативні системи інтегрують різні аспекти інклюзивності та створюють комплексний індекс, але мають проблему суб'єктивності відбору індикаторів та узгодження даних

- SWOT-аналіз зручний для стратегічного планування громад, проте відзначається суб'єктивністю оцінок і складністю стандартизації [7, с. 36–37];

- картографічний підхід (GIS-аналіз) візуалізує просторові диспропорції, визначає "гарячі точки", але носить радше описовий, ніж аналітичний характер [6];

- мікроекономічне моделювання дозволяє прогнозувати вплив політик на різні групи населення, але вимагає значних масивів даних і високої аналітичної експертизи.

Таким чином, найбільш ефективним є поєднання кількох методів: статистичного та соціологічного аналізу, індикативних рамок і просторової візуалізації. Такий підхід забезпечує багатовимірне розуміння процесів, дозволяє одночасно фіксувати об'єктивні тенденції та враховувати суб'єктивні очікування населення.

У воєнних умовах комплексне оцінювання інклюзивного розвитку сільських територій стає не лише інструментом моніторингу, а й практичним механізмом формування стратегії відновлення. Воно дає змогу визначити критичні зони, ефективніше спрямовувати ресурси та підвищувати стійкість громад до соціально-економічних викликів.

Список використаних джерел

1. Борщевський В., Матвеев Є., Куропась І., Микита О. Війна. Громади. Децентралізація. Як налагодити ефективне управління громадами в сучасних геополітичних реаліях. *Громадський простір*. 2022. URL: <https://www.prostir.ua/?news=vijna-hromady-detsentralizatsiya-yak-nalahodyty-efektyvne-upravlinnya-hromadamy-v-suchasnyh-heopolitychnyh-realiyah>.
2. Бучинська Т. В. Взаємозв'язок між інклюзивним розвитком економіки держави та формуванням універсальних компетентностей людини. *Ефективна економіка*. 2018. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6414> (дата звернення: 24.09.2025).
3. Майовець Є. Й., Майовець Ю. М. Інклюзивна інституційна модель інноваційного розвитку аграрної економіки. *Вісник ЧНУ ім. Б. Хмельницького. Серія "Економічні науки"*. 2020. № 4. С. 114–122. <https://doi.org/10.31651/2076-5843-2020-4-114-122>.
4. Степаненко С. В. Використання та відтворення ресурсного потенціалу аграрного бізнесу за умов інклюзивної економіки. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2023. № 2 (82). С. 22–27. <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2023-82-4>.
5. Степаненко С. В. Соціальна інклюзія як пріоритет подальшого розвитку аграрного сектору і сільських територій. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2023. Вип. 46. С. 77–82. <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-46-14>.
6. Olmedo L., O'Shaughnessy M. Community-Based Social Enterprises as Actors for Neo-Endoge-nous Rural Development: A Multi-Stakeholder Approach. *Rural Sociology*. 2022. Vol. 87 (4). P. 1191–1218.
7. Павлов О. І., Дідух С. М., Барвіненко В. Д. Роль агрохолдингів в інклюзивному розвитку об'єднаних територіальних громад та районів: синергетичний ефект децентралізації. *Регіональна економіка*. 2020. № 4. С. 32–42.